

Pytania ogólne

Jak wygląda godło Polski

Biały Orzeł ze złotą koroną na czerwonym tle

Jak wygląda flaga Polski?

<http://www.polsha.by/poland/symbols.html>

biało-czerwona (biała na górze, czerwona na dole lub czerwona od drzewca a biała na skraju)

Hymn polski

W średniowieczu hymnem Polski była „Bogurodzica”. Na przestrzeni wieków XIV – XVIII *Bogurodzica* w wersji starobiałoruskiej [Богародзіца](#) pełniła także rolę hymnu państwowego Wielkiego Księstwa Litewskiego. .

Hymnem II i III Rzeczypospolitej jest pieśń Legionów Polskich we Włoszech „Jeszcze Polska nie zginęła”

<http://www.poland.gov.pl/POLSKI,HYMN,NARODOWY,7059.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=KtdnrxHJ4fk>

Jeszcze Polska nie zginęła (autor: generał Józef Wybicki, od 26 lutego 1927 oficjalny hymn państwowy Rzeczypospolitej Polskiej; Mazurek Dąbrowskiego).

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Refren:

*Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.*

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

бесплатный документ

forum.grodno.net

Anton Kornyak

no part of this document can be sold,
or used in any commercial project

W okresie Rozbiorów (i obecnie) pieśni „Warszawianka”, czy „Boże coś Polskę” śpiewane były jako symbol niepodległości Polski.

Warszawianka

*pieśń okresu Powstania Listopadowego 1831 r.
Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku była
jedną z kandydatek do miana hymnu państwowego.
W okresie międzywojennym takty Warszawianki stały
się sygnałem programu drugiego Polskiego Radia.*

Oto dziś dzień krwi i chwały
Oby dniem wskrzeszenia był.
W tęczę Franków Orzeł Biały
Patrząc, lot swój w niebo wzbił.

A nadzieją podniecany,
Woła na nas z górnych stron
Powstań Polsko, skrusz kajdany,
Dziś twój triumf albo zgon.

Refren:

Boże Coś Polskę

*Pieśń narodowa autor Alojzego Felińskiego
śpiewana pierwszy raz w 1861 roku w Warszawie
pieśń okresu Powstania Styczniowego. Śpiewana do
dziś w czasie świąt narodowych przez wiernych w
kościółach*

Boże! coś Polskę przez tak liczne wieki
Otaczał blaskiem potęgi i chwały,
I tarczą swojej zasłaniał opieki
Od nieszczęść, które przywalić ją miały;

*Przed twe ołtarze zanosim błaganie.
Ojczyznę wolna pobłogosław Panie!*

Ty, coś ją potem, tknięty jej upadkiem.
Wspierał walczącą za najświętszą sprawę,

Hej, kto Polak na bagnety!
Żyj swobodo, Polsko żyj!
Takim hasłem cnej podniety,
Trąbo nasza wrogom grzmij! (dwa razy)

I chcąc świat cały mieć jej męstwa świadkiem,
Wśród samych nieszczęść pomnożył jej sławę:
Przed twe ołtarze...

Rota

(autor słów Maria Konopnicka. Pieśń bardzo popularną w czasie powstań narodowych XX wieku: wielkopolskiego w 1918, śląskich 1919–1921 oraz bezpośrednio po II wojnie światowej. Hymn organizacji polonijnych.

Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród.
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy, by nas gnębił wróg.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i pył
Krzyżacka zawierucha.
Twierdzą nam będzie każdy próg.
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Kto jest świętym patronem Polski

Polska ma kilku świętych Patronów.. więc zacznijmy od początku.

1) **Najświętsza Maria Panna** (NMP) Królowa Polski. Jest główną Patronką Polski. Sam tytuł Matki Bożej Królowej Polski sięga drugiej połowy XIV wieku. Wtedy to Grzegorz z Sambora po raz pierwszy nazywa Maryję Królową Polski i Polaków.

1 kwietnia 1656 r. w katedrze lwowskiej, w czasie Potopu szwedzkiego, król Jan Kazimierz w sposób oficjalny ślubował: „*Ciebie za patronkę moją i za królowę państw moich dzisiaj obieram.*”

W trzechsetną rocznicę ślubów króla Jana Kazimierza, gdy Polska zmagala się z komunizmem, w 1956 roku, episkopat Polski (biskupi polskiego Kościoła katolickiego) z inicjatywy więzionego wówczas Księdza Prymasa Stefana Wyszyńskiego dokonał ponownego zawierzenia całego kraju Maryi i odnowienia ślubów królewskich.

2) **Święty Wojciech** – jest najstarszym patronem Polski (i jest też patronem Europy)

Święty Wojciech a właściwie Wojciech Sławnikowic, urodził się ok. 956 w Libicach w Czechach,. Święty Wojciech nie był Polakiem, pochodził z Czech gdzie był biskupem Pragi. Święty Wojciech nie znał języka polskiego. W Czechach uważa się go, niesłusznie, za Niemca, gdyż kościół Katolicki w Czechach w tym czasie był mocno wiązany z ówczesnym Cesarstwem Rzymskim Narodu Niemieckiego, tak wtedy nazywało się państwo niemieckie. W Czechach i w Europie nazywany jest, z niemiecka: świętym Adalbertem. Po opuszczeniu Czech, a praktycznie wygnaniu z biskupstwa w Pradze Czeskiej, Polska przyjęła Biskupa Wojciecha serdecznie i z honorami.

Ksiądz Biskup Wojciech udał się na północ do Gdańska by nawracać tam pogańskich Prusów.

Zginał 23 kwietnia 997 w okolicach Elbląga lub Tękit, Tenkitten, obecnie Letnoje (już w obwodzie kaliningradzkim) inne źródła podają pruski Chollin.

Był pierwszym świętym Kościoła Katolickiego, męczennikiem za wiarę, i chociaż nie w Polsce to w tej, środkowej części Europy. Święty Wojciech był bliski Polakom i Czechom, i Niemcom.

Odkupienie od pogańskich Prusów przez ówczesnego księcia polskiego Bolesława, późniejszego pierwszego króla Polski Bolesława Chrobrego, zwłok męczennika było aktem nie tylko religijnym ale również doniosłej wagi czynem politycznym.

Na Zjeździe w Gnieźnie w 1000 roku, Cesarz Niemiecki Otton III przed szczątkami męczennika przekazał w uznaniu insygnia królewskie Bolesławowi, tym samym wynosząc go do rangi Króla.

Polska w blasku Świętego Wojciecha została więc królestwem.

Kult Świętego Wojciecha najmocniejszy jest w Gdańsku i w Poznaniu.

3) **Święty Stanisław ze Szczepanowa**, patron Polski. Св. Станислав Щепановский, 1030 w Szczepanowie, zginął 11 kwietnia 1079 w Krakowie – polski duchowny katolicki, biskup krakowski (епископ), męczennik za wiarę, święty Kościoła katolickiego, jeden z głównych patronów Polski. Ksiądz Biskup Stanisław Szczepanowski wszedł w konflikt z władcą ówczesnej Polski, Bolesławem Szczodrym. Został z rozkazu króla zgładzony.

W Kościele katolickim uznany został za świętego męczennika, który w obronie praw Kościoła i społeczeństwa przeciwstawił się władzy świeckiej.

Król zaś musiał uciekać z Krakowa pod pręgierzem opinii „za okazane okrucieństwo”.

Kult Świętego Stanisława był bardzo głęboko rozpowszechniony w czasach Polski komunistycznej.

(комуняков это доводило до бешенства, так как святой Станислав был против светской власти !)

Tradycyjne wspomnienie św. Stanisława w Kościele katolickim obchodzone jest w polskim Kościele 8 maja.

4) **Święty Stanisław Kostka**, jest również patronem Polski (i młodzieży).

Urodził się w 1550. w Rostkowie na Mazowszu jako syn kasztelana Zakroczymia. Od dzieciństwa późniejszy święty chciał wstąpić do zakonu jezuitów. Nie popadł z nikim w konflikt. Umarł bardzo młodo, w 1568, a wszyscy którzy go spotkali, uważali go za świętego za dobroć, którą promieniował.

Kult Świętego Stanisława najbardziej mocny jest w Warszawie, stolicy Mazowsza.

A dzień pamięci przypada 13 listopada.

<http://www.brewiarz.pl/czytelnia/swieci/09-18.php3>

5) **Święty Andrzej Bobola**, męczennik, patron Polski.

Андрей Боболя родился в 1591 году. 16 мая 1657 года во время войны России с Речью Посполитой 1654—67 гг. он был схвачен украинскими казаками в деревне Янов-Полесский (ныне Иваново), подвергнут зверским пыткам и замучен. Тело Боболи было перевезено в Пинск и похоронено в церкви иезуитов; в 1702 году эксгумировано и найдено нетленным.

Андрей Боболя считается одним из небесных покровителей Польши и Беларуси и чествуется как главный покровитель Пинской римско-католической епархии.

День памяти — 16 мая.

Wymień znane ci święta państwowe

Święta państwowe to znaczy ustawowo wolne od pracy dni świętowane w Polsce.

W czasie tych świąt banki, centra handlowe i instytucje państwowe są zamknięte, podobnie jak wiele mniejszych sklepów.

1 stycznia: Nowy Rok

6 stycznia : Trzech Króli (od 24 września 2010)

Wielkanoc: niedziela i poniedziałek - pierwsza niedziela po pierwszej wiosennej pełni księżyca

1 maja: Święto Pracy

2 maja: Święto Polonii : Polaków mieszkających poza granicami Polski i również święto Flagi Rzeczypospolitej Polski

3 Maja: „Święto Narodowe Trzeciego Maja”. Rocznicą uchwalenia Konstytucji 3 Maja.

Boże Ciało: czwartek dziewiątego tygodnia po Wielkanocy. Bardzo polskie święto

15 sierpnia: Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny, Święto Wojska Polskiego (rocznica “cudu nad Wisłą”)

1 listopada: Dzień Wszystkich Świętych

11 listopada: "Narodowe Święto Niepodległości” - polskie święto państwowe. Na cześć odzyskania niepodległości po okresie rozbiorów w 1918 roku.

25, 26 grudnia: Boże Narodzenie

Święta 3 (trzeciego) Maja (Maja pisze się często z dużej litery jako, że jest to nazwa konstytucji uchwalonej tego dnia) **i 11(jedenastego) listopada są w Polsce Świętami Narodowymi, to znaczy mają znaczenie państwowe - narodowe.**

Święta obchodzone w Kościele Katolickim: Wielkanoc, Boże Ciało, Dzień Wszystkich Świętych i Boże Narodzenie są również świętami w Polsce.

Święto pierwszego maja jest świętem pracy; świętem ludzi pracujących. Nie narodowym i nie religijnym.

Polacy chętnie świętują wiele innych okazji, choć nie są one dniami wolnym od pracy:

Tłusty czwartek: ulubione święto wielbicieli pączków (ostatni czwartek karnawału)

Międzynarodowy Dzień Kobiet: (8 marca) w to popularne w czasach PRL-u święto kobiety tradycyjnie obdarowywano goździkami. Dziś również wiele kobiet dostaje kwiaty, ale mało kto wie, że dzień ten został ustanowiony w USA dla upamiętnienia śmierci 129 kobiet w pożarze nowojorskiej fabryki w 1908

Pierwszy Dzień Wiosny (21 marca): obchodzony przez uczniów, którzy tradycyjnie tego dnia udają się na wagary

Prima Aprilis: (1 kwietnia) dzień psotów i żartów. W gazetach pojawiają się „niesprawdzone” wiadomości, a spotkani ludzie łapią jeden drugiego na najprzeróżniejsze fantazje.

Dzień Dziecka: rodzice sprawiają przyjemność dzieciom obdarowując je słodyczami lub na przykład zabierając je do ZOO. (1 czerwca)

Wigilia Dnia Świętego Jana (**noc świętojańska**) (24 czerwca): wróżby tej nocy dotyczą przede wszystkim miłości i małżeństwa. Właśnie w tę najkrótszą noc co roku zakwita kwiat paproci. Tradycja mówi, że ten, kto go odnajdzie, będzie wieść szczęśliwy i dostatni żywot, ale uwaga: swoim szczęściem i majątkiem nie może się z nikim dzielić.

Andrzejki: (w wigilię Sw. Andrzeja, wieczorem 29 listopada) według pogańskiej tradycji w ten dzień wróżymy, najczęściej lejąc wosk (do miski wody). I na przykład Panny z form zastygniętego wosku mogą dowiedzieć się czy wyjdą za mąż. Jest to dziś dzień wesołych zabaw w dzień imienin licznych w Polsce Andrzejów.

Uwaga: większość Polaków obchodzi imieniny: dzień świętego patrona z kalendarza. Dodatkowo urodziny obchodzą najczęściej dzieci.

Wysłanie Kartki z życzeniami imieninowymi, na Boże Narodzenie i na Wielkanoc jest w rodzinach i wśród przyjaciół po prostu obowiązkiem!

Przykłady pytań ogólnych

Wymień znane ci polskie potrawy narodowe ?

Bigos, kotlet schabowy z kapustą, barszcz czerwony z uszkami, karp na szaro (gotowany z jarzynami w galarecie), golonka

Jakie ciasta należą do tradycyjnych deserów w Polsce ?

pączki, sernik, makowiec

Którą z następujących potraw można uznać za typowo polską: (hot dog, soliankę ..) czy bigos?

Bigos = kiszona kapusta + grzyby + mięso w niewielkich kawałkach + przyprawy

Co Polacy jedzą w tłusty czwartek?

Pączki, chrust inna nazwa: faworki.

W jaki sposób eleganccy Polacy witają się z kobietami?

Całują w rękę !

Gdzie mieszka smok wawelski ? (przykład starej bajki dla dzieci)

W grocie nad Wisłą pod Wawelem w Krakowie. Smok wawelski jest symbolem z legend z początku istnienia państwa polskiego.

Smok wawelski – legendarny smok mieszkający u podnóża krakowskiego Wzgórza Wawelskiego w jaskini nazywanej Smoczą Jamą. Według starszego przekazu z XII wieku autorstwa Wincentego Kadłubka za rządów króla Kraka w Krakowie pojawił się potwór – smok nazywany "całożercą" (holophagus). Żądał on raz na tydzień ofiary z bydła. Jeżeli mieszkańcy nie dostarczyli mu krowy, zjadał w zamian ludzi. Krak wysłał do zabicia smoka swych dwóch synów: Kraka i Lecha. Nie potrafili jednak oni pokonać stwora w walce wręcz, więc wymyślili podstęp. Podali mu skórę bydłącą wypchaną siarką i smok się nią udusił. Następnie bracia poróżnili się o to, kto zwyciężył smoka, i jeden z nich zabił drugiego. Nie jest jasne kto kogo. Powróciwszy do zamku, zwycięzca wytłumaczył ojcu, że to smok zabił jego brata. Gdy został po śmierci Kraka królem, odkryto jego tajemnicę i wygnano z kraju.

Druga wersja Marcina Bielskiego z XV wieku głosi, że smoka pokonał szewczyk Skuba za pomocą fortelu – podłożył mu barana wypchanego siarką. Po zjedzeniu barana Smoka tak paliło w gardle, że wypił pół Wisły i pękł.

Pojawiają się także hipotezy, że legenda o krakowskim smoku ludzko przypomina opowieść o Danielu i smoku babilońskim i jest to tylko **polska wersja biblijnej opowieści**.

Na pamiątkę legendy u podnóża Wzgórza Wawelskiego w 1972 ustawiono pomnik Smoka Wawelskiego.

Wymień znane ci (typowe) zwyczaje i tradycje Polaków

święcone w Wielką Sobotę

śmigus dyngus w Lany
Poniedziałek Wielkanocny

procesja na Boże Ciało

W polskiej tradycji związanej z religią katolicką, zwyczajami których nie spotkacie wśród innych narodów są: święcenie pokarmów w Wielką Sobotę, Śmigus dyngus w Poniedziałek Wielkanocny i powszechnie celebrowana procesja w święto Bożego Ciała.

Jakie zwierzę symbolizuje Puszczę Białowieską ?

Żubr

Jakie święto obchodzi się w Polsce 1 listopada ?

Dzień Wszystkich Świętych: Polacy udają się na cmentarze by pomodlić się na grobach bliskich zmarłych, zapalają świeczki, składają kwiaty (chryzantemy)

Kalendarz Świąt w polskim Kościele katolickim i niektóre święta z nim związane

Adwent w Kościele Katolickim jest przygotowaniem na przyjście Chrystusa, radosnym oczekiwaniem.

Uwaga jest różnica: w kościele Prawosławnym jest to Post.

время Адвента определяют 4 воскресения перед Рождеством: 1, 2, 3 и 4 адвентное воскресенье. Так как Рождество всегда 25 декабря, Адвент длится всегда 3 недели и пару дней.. это четыре недели Адвента, причём последняя не полная

Адвент заканчивается Мszą Pasterką, поздним вечером, в ночь с 24 на 25 декабря

В 2010 Адвент начинается в воскресенье 28 ноября. четвёртое и последнее воскресенье Адвента в 2010: 19 декабря.

и еще: **в первое воскресенье Адвента начинается новый литургический Год: rok w Kościele katolickim zaczyna się z Adwentem.** Dlatego też Adwentem zaczynamy nasz kalendarz świąt religijnych.

www.catholic.by

Adwent polski był bogaty w zwyczaje religijne.

Od bardzo dawna, od XII wieku, znana jest w Polsce adwentowa Msza św. ku czci Matki Bożej, zwana roratami. Msza- Roraty odprawiana była przed świtem, nawet o 5 rano.

W czasie tej Mszy św. na ołtarzu zapalano 7 świec, z których jedna, symbolizująca Najświętszą Maryję Pannę, górowała nad innymi, ozdobiona białą wstążką i często zieloną gałązką.

Świeca Maryjna była symbolem Matki Bożej, która jako gwiazda zaranna, jutrzienka poprzedziła przyjście na świat światła słonecznego, prawdziwej Światłości, naszego Pana Jezusa Chrystusa.

Niekiedy wierni w Kościele przychodzili ze świecami i odpalali je od świecy maryjnej. W niektórych okolicach dzieci szły z domu do Kościoła na roraty z zapalonymi lampionami (świece osłonięte od wiatru).

Powszechny był zwyczaj rorat „stanowych”, w poszczególne cztery niedziele adwentu: dla kobiet, panien, mężczyzn i kawalerów. Na roraty udawano się pieszo, we wspólnocie, ze śpiewem.

Te niezwykle modlitwy o świcie, w grupach szerszych niż rodziny, w okresie gdy długa noc sprzyjała wspólnemu czytaniu, spotkaniom odegrały bardzo dużą rolę, głównie w XIX wieku, w umocnieniu świadomości religijno-patriotycznej Polaków.

Nazwa "roraty" pochodzi od zwyczajowej pieśni na wejście, rozpoczyna Msze, Pieśń zaczyna się od słów: "Rorate caeli desuper" - "Spuście rosę niebiosów". Pieśni tej można posłuchać tu:

<http://www.youtube.com/watch?v=vr6WXJhVI4>

Sobór Watykański II wprowadził w liturgii pewne zmiany i udogodnienia dla wiernych. Nie musimy wstawać przed świtem, by śpiewać roraty, bo można to nabożeństwo odprawiać także wieczorem.

Mikołajki - lub Świętego Mikołaja - obchodzonego **6 grudnia**.

(Obchodzona na cześć świętego biskupa Mikołaja z Miry, nikt o tym dziś nie pamięta)

Święto Świętego Mikołaja zapowiada nadejście świąt Bożego Narodzenia. W dniu tym Święty Mikołaj (właściwie osoba przebrana za niego) przynosi dzieciom prezenty. Często rodzice kładą prezenty w nocy by dzieci znalazły je rano.

Nieraz są to drobne upominki, słodczyki lub małe zabawki. Osoby dorosłe również nieraz obdarowują swoich bliskich.

Ostatnio w Polsce terminem tym określa się prezenty wręczane pod choinkę w Wigilię Bożego Narodzenia.

Wigilia (24 grudzień) jest dniem poprzedzającym Boże Narodzenie. Słowo wigilia pochodzi od łacińskiego *vigilare*, co znaczy: czuwać, być czujnym. W Kościele od starożytności obchodzono wigilie, czyli czuwano, aby o północy godnie powitać nadejście dnia świątecznego.

Przed wigilią, 23 lub 24 grudnia, ale rzadko wcześniej, w domach ustawia się i dekoruje choinkę.

Wieczorem, w wigilię Bożego Narodzenia gromadzimy się w gronie najbliższych, by oczekiwać przyjścia Jezusa. Polska tradycja nakazuje zasiąść do wieczerzy, gdy zabłyśnie pierwsza gwiazdka na niebie.

Gwiazdka ta jest symbolem Gwiazdy Betlejemskiej.

Zgodnie z obowiązującym obecnie prawem kościelnym nie ma w tym dniu obowiązku zachowania postu, jednak dawna tradycja w Polsce która każe powstrzymać się w tym dniu od potraw mięsnych jest ściśle przestrzegana.

Na początku wieczerzy wigilijnej odczytuje się fragment Ewangelii mówiący o narodzeniu Jezusa (ewangelia według Sw. Łukasza 2, 1-20) i zaczyna wieczerzę modlitwą. Następnie wszyscy dzielą się opłatkiem i składają sobie wzajemnie życzenia. Życzenia te nie powinny być gotowymi formułkami, które się wyrecytuje - powinny one płynąć z serca, być szczerze i autentyczne, gdyż składamy je najbliższemu sobie osobom.

Opłatek, tam gdzie to możliwe, kładzie się na stole na talerzyku pod którym, często pod obrusem, wkładamy troszeczkę siana: na pamiątkę żłóbka.

Były i są bardzo różne zwyczaje dotyczące ilości i zawartości potraw wigilijnych. Symbolem wigilii są potrawy z ryby, zwłaszcza **karpia**. W starożytności ryba symbolizowała Jezusa. Z poszczególnych liter tego słowa, zapisanego w transkrypcji greckiej, chrześcijanie odczytywali: *Jesus Christos Theu Hios, Soter* - Jezus Chrystus Syn Boga, Zbawiciel. Zwyczajowo podaje się także barszcz z uszkami, potem grzyby z kapustą, ryby gotowane lub pieczone, kluski z makiem, kompot z suszonych owoców, itd. Rybą będącą nieodłącznym symbolem wigilii stał się karp. Na ogół przygotowuje się 7, 9 względnie 12 potraw. Przyjęło się pozostawienie wolnego nakrycia, miejsca przy stole dla ewentualnego gościa lub też symbolicznie dla Chrystusa.

We wschodnich regionach obowiązkowo podaje się kutię (gotowaną pszenicę lub jęczmień z miodem, orzechami i migdałami). Po skończonej wieczerzy śpiewa się kolędy i obdarowuje prezentami. Często prezenty ułożone są pod choinką.

Pasterka to Msza św. która jest odprawiana o północy w noc Bożego Narodzenia. Udział w tej szczególnej Eucharystii całych rodzin jest najważniejszym elementem świętowania dnia przyjścia Jezusa na świat. W Kościołach przed Pasterką ustawiane są tradycyjnie choinki i Żłóbek.

Kolędy

<http://koledy.doktorzy.pl/>

Wśród nocnej ciszy...

Wśród nocnej ciszy głos się rozchodzi:
Wstańcie, pasterze, Bóg się wam rodzi
Czym prędzej się wybierajcie,
Do Betlejem pośpieszajcie,
Przywitać Pana.
Poszli, znaleźli Dzieciątko w żłobie,
Z wszystkimi znaki, danymi sobie.
Jako Bogu cześć Mu dali,
A witając zawołali,
Z wielkiej radości.
"Ach witaj, Zbawco; z dawna żądany,
Tyle tysięcy lat wyglądany!
Na Ciebie króle, prorocy,
Czekali, a Tyś tej nocy -
Nam się objawił".
I my czekamy na Ciebie, Pana,
A skoro przyjdiesz na głos kapłana.
Padniemy na twarz przed Tobą,
Wierząc, żeś jest pod osłoną,

Dzisiaj w Betlejem...

Dzisiaj w Betlejem, dzisiaj w Betlejem,
Wesoła nowina.
Ze Panna czysta, że Panna czysta
Porodziła Syna.
*Chrystus się rodzi,
nas oswobodzi, Anieli grają,
Króle witają, Pasterze śpiewają,
bydłęta kłękają,
Cuda, cuda ogłaszają.*
Maryja Panna, Maryja Panna,
Dzieciątko piastuje.
I Józef święty, I Józef święty,
Ono pielęgnuje.
Chrystus się rodzi...
Choć w stajeneczce, choć w stajeneczce,
Panna Syna rodzi,
Przecież On wkrótce, Przecież On wkrótce,
Ludzi oswobodzi.
Chrystus się rodzi...

Chleba i wina.

Pójdźmy wszyscy do stajenki...

Pójdźmy wszyscy do stajenki,
do J e z u s a i Panienki!
Powitajmy maleńkiego
i Maryję, Matkę Jego.
Witaj, Jezu ukochany,
od Patryarchów czekany.
Od Proroków ogłoszony,
od narodów upragniony.
Witaj, Dziecineczko w żłobie,
wyznajemy Boga w Tobie.
Coś się narodził tej nocy,
byś nas wyrwał z czarta mocy.

Kolędy do nauki ze słowami w Youtube

"Wśród nocnej ciszy"

<http://www.youtube.com/watch?v=85GpmBdn5x4>

"Bóg się rodzi"

<http://www.youtube.com/watch?v=bcNkX2Ud1EA>

"Przybieżeli do Betlejem pasterze"

http://www.youtube.com/watch?v=Yd6M36D_Cio

„Jezus malusieńki”

<http://www.youtube.com/watch?v=orKYuqsA0-U>

„Pójdźmy wszyscy do stajenki”

http://www.youtube.com/watch?v=p06ZDyjOQ_c

Bożej Rodzicielki Maryi - 1 stycznia – święto zamykające oktawę Bożego Narodzenia. To najstarsze święto maryjne w Kościele katolickim podkreślające aspekt macierzyństwa Maryi związane z jednym z najstarszych dogmatów Kościoła o Bożym Macierzyństwie Maryi.

Trzech Króli, Objawienie Pańskie - 6 stycznia - święto obchodzone na pamiątkę Trzech Mędrców którzy udali się do Betlejem, aby oddać pokłon nowo narodzonemu Jezusowi Chrystusowi. Obchodzone jest 6 stycznia.

Zwyczaj święcenia tego dnia złota i kadzidła wykształcił się na przełomie wieków XV i XVI wieku. Poświęcanym kadzidłem, którym była żywica z jałowca, okadzano domy i obejście, co miało znaczenie symbolicznego zabezpieczenia go przed chorobami i nieszczęściami.

Od XVIII wieku upowszechnił się także zwyczaj święcenia kredy, którą zwyczajowo w święto Trzech Króli na drzwiach wejściowych w wielu domach katolickich pisano litery: K+M+B (*Kasper, Melchior i Baltazar*) oraz datę bieżącego roku. **K+B+M 2011**

Karnawał rozpoczyna się w Polsce po Świącie Trzech Króli (6 styczeń) i kończy się przed Środę Popielcową. Jest to okres zabaw i wesołego obżarstwa. Wprawdzie tradycje karnawału przemijają, ale w Polsce zwyczajowo nie urządzi się wesołości w Wielki Post (przestrzegane) czy Adwent (to zdarza się już częściej).

Święto Matki Bożej Gromnicznej również Ofiarowanie Pańskie obchodzone 40 dni po Bożym Narodzeniu, 2 lutego na pamiątkę ofiarowania Chrystusa w Świątyni kończy okres Bożego Narodzenia w kościołach. Przed tym świętem z kościołów polskich usuwa się Żłóbki i choinki.

Tłusty czwartek rozpoczyna ostatni tydzień karnawału (trwający do środy Popielcowej). W Polsce wedle tradycji, w tym dniu dozwolone jest objadanie się.

Przed Wielkim Postem, który poprzedza Wielkanoc a który zaczyna się Środą Popielcową, często korzysta się z tej tradycji by zakończyć Karnawał obżarstwem.

Najpopularniejsze potrawy to pączki i faworki, zwane również w niektórych regionach chrustem lub chruścikami. (w 2011 roku Tłusty Czwartek był 3 marca)

Środa Popielcowa, inaczej zwana Popielcem, to w kościele katolickim pierwszy dzień Wielkiego Postu, jest to dzień pokutny kończący karnawał na 46 dni, 5 niedziel **Wielkiego Postu** przed niedzielą Wielkanocną. W Środę Popielcową obowiązuje ścisły post (to znaczy wierzący nie powinni jeść mięsa, wstrzymać się od

obżarstwa.) (w 2011 roku Środa Popielcowa obchodzona jest 9 marca)

W obrzędku rzymskim w czasie mszy odprawianej w ten dzień kapłan posypuje wiernym głowę popiołem lub popiołem czyni znak krzyża mówiąc "Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię" lub "Z prochu powstałeś i w proch się obrócisz".

Popiół do posypywania głów tradycyjnie otrzymuje się przez spalenie palm poświęconych w ubiegłoroczną Niedzielę Palmową.

Zwyczaj posypywania głów pochodzi z VIII w. w XI wieku stał się on zwyczajem obowiązującym w kościele katolickim dzięki decyzji ówczesnego Papieża Urbana II.

W okresie Wielkiego Postu tradycyjnie odprawia się w kościołach polskich „Gorzkie żale”: specjalne modlitwy na Wielki Post. Często „Drogę Krzyżową”: wierni modlą się przed 14 stacjami: obrazami lub ołtarzami przedstawiającymi 14 etapów męki Chrystusa.

Niedziela Palmowa ("Niedziela Męki Pańskiej", zwana też "Kwietną" lub "Wierzbną" – święto ruchome w kalendarzu chrześcijańskim przypadające 7 dni przed Wielkanocą. Rozpoczyna Wielki Tydzień. Zostało ono ustanowione na pamiątkę przybycia Chrystusa do Jerozolimy. Rozpoczyna okres przygotowania duchowego do świąt, będącego wyciszeniem, skupieniem i przeżywaniem męki Chrystusa. Niedziela Palmowa obchodzona jest w Polsce od średniowiecza. *Według obrzędów katolickich tego dnia wierni przynoszą do kościoła palmki, symbol odradzającego się życia.* Gałęziami palmowymi powitali mieszkańcy Jerozolimy wjeżdżającego do miasta Chrystusa. (w 2011 roku Niedziela Palmowa 17 kwietnia)

Wielkanoc jest najstarszym i najważniejszym świętem chrześcijańskim. Są to święta upamiętniające śmierć krzyżową i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Poprzedzający ją tydzień, stanowiący okres wspominania najważniejszych dla wiary chrześcijańskiej wydarzeń, nazywany jest Wielkim Tygodniem. Ostatnie trzy doby tego tygodnia: Wielki Czwartek (wieczór), Wielki Piątek, Wielka Sobota i Niedziela Zmartwychwstania znane są jako Triduum Paschalne. Wielkanoc jest świętem ruchomym bo obchodzimy Wielkanoc w pierwszej niedzielę po pierwszej wiosennej pełni Księżyca. Może wypadać pomiędzy 22 marca a 25 kwietnia. (w 2011 roku Niedziela Wielkanocna 24 kwietnia)

Pierwsze msze święte w kościołach w Triduum Paschalnym odprawiane są w **Wielki Czwartek**. Jest to dzień ostatniej Wieczerzy Chrystusa a dla wielu Polaków dzień postu, przebaczenia, pokuty i pojednania.

W **Wielki Piątek** kościoły są już zazwyczaj pełne na modlitwy wieczorem. Wierni idą modlić się do „Grobu Chrystusa” symbolicznie reprezentującego grób pochowanego w piątek Zbawiciela.

Po uroczystym, z procesją, złożeniu wieczorem w Wielki Piątek Chrystusa do grobu aż do mszy rezurekcyjnej nie odprawiane są Msze święte w Kościele katolickim. **Wielka Sobota** jest więc jedynym dniem w roku w którym nie ma mszy. W Wielką Sobotę odbywają się w kościołach modlitwy!

I w Wielką Sobotę Polacy chodzą święcić do kościoła w koszyczku zebrane „święconki”: jest tam obowiązkowo biały baranek: symbol Chrystusa Zmartwychwstałego (najczęściej z cukru, będzie stał na głównym miejscu na stole wielkanocnym), chleb jako symbol pokarmu i na znak przemiany jaka dokonała się podczas Wielkiego Czwartku: „bierzcie i jedzcie: to jest Ciało moje”, chrzan – oznaka siły. Wędlina, sól - symbol prostoty życia. Malowane i nie malowane jajka, symbol nowego życia (nie malowane do dzielenia się w Wielką Niedzielę).

Obchody **Niedzieli Wielkanocnej** (nazywana też Wielką Niedzielą, Niedzielą Zmartwychwstania Pańskiego) to pierwszy dzień świąt wielkanocnych.

W Polsce w Niedzielę Wielkanocną w godzinach porannych (niekiedy późnym wieczorem w Wielką Sobotę) odprawiana jest uroczysta Msza święta : **rezurekcja** (resurrectio łac. oznacza zmartwychwstanie), która swymi tradycjami sięga średniowiecza. W czasie rezurekcji rozbrzmiewają po raz pierwszy do Wielkiego Czwartku dzwony i dzwonki w kościołach. Często grają trąby i głośno oznajmiają Zmartwychwstanie Pana!

Po powrocie do domu w gronie rodzinnym zasiada się do uroczystego śniadania wielkanocnego, które rozpoczyna się składaniem życzeń i dzieleniem się święconką z koszyczka. Z kawałkiem pokrojonego jajka ze święconki wszyscy składają sobie życzenia: zdrowia, radości i pomyślności: dzielą się jajkiem.

Na stołach znajdują się jajka, wędlina, wielkanocne baby i mazurki. Stoły zdobione są bukietami z bazi i pierwszych wiosennych kwiatów.

Poniedziałek Wielkanocny (zwany też Lanym Poniedziałkiem, Śmigusem-dyngusem) to drugi dzień świąt Wielkiej Nocy. W polskiej tradycji tego dnia polewa się dla żartów wodą inne osoby, nawet nieznanym. Polewanie wodą nawiązuje do dawnych praktyk pogańskich, łączących się z symbolicznym budzeniem się

przyrody do życia i co rok odnawialnej zdolności ziemi do rodzenia. Do dziś zwyczaj kropienia wodą święconą pól w poniedziałkowy ranek przez gospodarzy jest spotykany we wsiach na południu Polski.

Polska tradycja potraw wielkanocnych jest bardzo bogata i nie ma chyba innej tak bogatej tradycji kulinarnej na czas obchodów Świąt Wielkanocnych. Czekamy na to śniadanie przez cały Wielki Post, zatem nie dziwi fakt, że wszystkiego co znajduje się na stole staramy się skosztować choćby przynajmniej po troszeczkę. Na tradycyjnym stole wielkanocnym nie może zabraknąć takich potraw jak:

żurek wielkanocny, biała kielbasa pieczona, szynka święteczna, faszerowane jajka, ćwikła, babka wielkanocna, mazurek i sernik.

Czwartek Bożego Ciała. Boże Ciało. Bardzo polska uroczystość. Święto Bożego Ciała obchodzone jest zawsze w czwartek po uroczystości Trójcy Świętej, sześćdziesiąt dni po Wielkanocy. (w 2010 roku 3 czerwca). Procesja wiernych do ołtarzy przechodzi z modlitwą, a ksiądz niesie, bardzo często pod baldachimem, monstrancję: opłatek, Ciało Chrystusa. Dziewczynki rozrzucają przed monstrancją kwiatki i opłatki z kwiatków. W Grodnie ołtarze najczęściej stawiane są przy Kościołach Pobrygidzkim, pobernardyńskim i katedrze.

Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny - 15 sierpnia

Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, w Polsce zwane także Świętem Matki Boskiej Zielnej, jest obchodzone w Kościele Katolickim na całym świecie. Łączy się je ze zwyczajem święcenia i składania darów z ziół, zbóż, warzyw, kwiatów. Poświęcone plony przez rok mają zapewnić bezpieczeństwo i harmonię domowego ogniska.

15 sierpnia we wszystkich kościołach odbywają się uroczyste msze. Do częstochowskiego sanktuarium na Jasnej Górze idą piesze pielgrzymki z całej Polski. Modląc się i śpiewając pokonują przez kilkanaście dni nawet setki kilometrów.

Narodzenie Najświętszej Maryi Panny – Święto Narodzenia Najświętszej Maryi Panny obchodzone jest oficjalnie przez kościół 8 września. Przynoszono do kościoła ziarno przeznaczone na jesienny zasiew a kapłan święcił je. Dopiero wtedy można było przystąpić do jesiennego siewu.

Uroczystość **Wszystkich Świętych - 1 listopada** - (łac. festum omnium sanctorum) wywodzi się głównie z czci oddawanej męczennikom, którzy oddali swoje życie dla wiary w Chrystusa.

W Kościele rzymskokatolickim uroczystość ta (część innych kościołów również ją uznaje, w tym anglikański i wiele z luteranckich) jest obchodzona 1 listopada ku czci wszystkich znanych i nieznanym świętych.

Pierwszy dzień listopada jest w Polsce dniem wolnym od pracy, co powoduje, że wiele osób podróżuje nawet na wielkie odległości, aby odwiedzić groby swoich bliskich. Ludzie odwiedzają cmentarze, aby ozdobić groby kwiatami, zapalić znicze i pomodlić się w intencji swoich zmarłych. To święto ma charakter religijny, głównie katolicki, ale dobrym zwyczajem obchodzi je także wiele osób innych wyznań, albo nie wyznających żadnej religii. Jest to wyrazem pamięci oraz oddania czci i szacunku zmarłym.

Dzień Wszystkich Świętych jest początkiem listopadowych modlitw o najbliższych zmarłych w kościołach.

Zaduszki (Dzień Zaduszny a dawniej Dziady) - 2 listopada – są polskim współczesnym odpowiednikiem pogańskiego święta Dziadów. Święto Przypada na 2 listopada po dniu Wszystkich Świętych.

Był to zwyczaj ludowy Słowian i Bałtów, wywodzący się z przedchrześcijańskich obrzędów słowiańskich. Jego zasadniczym celem było nawiązanie kontaktu z duszami zmarłych i pozyskanie ich przychylności. Dziady obchodzono dwa razy w roku – wiosną (z tradycji wschodnich chrześcijan) i jesienią (zachodnich).

W Zaduszki, tak jak w Dzień Wszystkich Świętych, odwiedza się cmentarze, groby zmarłych z rodziny i uczestniczy się w mszach, modląc się w intencji zmarłych.

Również, tego dnia istnieje tradycja zapalania świeczek czy zniczy na grobach zmarłych oraz składania kwiatów, wieńców lub też innego typu ozdób mających być symbolem pamięci o tychże zmarłych.

Tradycja stawiania zniczy na grobach wywodzi się z dawnego pogańskiego zwyczaju rozpalania ognisk na mogiłach, wierzono bowiem, że ogrzeją one blaknące się po ziemi dusze.

Inny znany sposób obchodzenia tego święta to anglosaski Halloween: przypadający 31 października.

Znani pisarze, malarze, naukowcy i artyści polscy

Uchwałą Sejmu RP

na Patrona 2013 roku wybrano **Jana Czochralskiego**-chemika, **Juliusza Tuwima**-poetę (notka patrz : pisarze-poeci) i **Witolda Lutosławskiego**-kompozytora.

Jan Czochralski (Чох-раль-ски).

Jan Czochralski znany jest dziś jako wynalazca metody noszącej jego nazwisko produkcji monokryształów: metody Czochralskiego. Metoda ta jest powszechnie używana do produkcji kryształów krzemowych używanych w elektronice.

(Чохральски был изобретателем (в первой половине 20 века) очень известного метода выращивания однородных кристаллов путём вытягивания кристаллов вверх (из жидкого расплава тянут вверх нитку металла). Метод сейчас носит его имя.

Метод применяется для выращивания монокристаллического кремния, т.е. производства полупроводниковых кристаллов.

В той мере Чохральски является отцом современной полупроводниковой электроники: metoda Czochralskiego (метод Чох-раль-ского); американцам итд произносить Чох-раль-ски не так уж просто и в научной литературе сокращается на метод "CZ".

Jan Czochralski przed pierwszą wojną światową pracował w Niemczech. Założył tam Niemieckie Towarzystwo Metalurgiczne. Był autorem bardzo dochodowego patentu na produkcję blachy stalowej. Powrócił do polski po odzyskaniu niepodległości do II Rzeczypospolitej, zmarł w Polsce już po drugiej wojnie światowej.

Witold Lutosławski (Лю-то-слав-ски).

W 2013 obchodzimy setną rocznicę urodzin kompozytora i dyrygenta.

Głównymi utworami są cztery Symfonie i kompozycje awangardowe dla chóru: dźwięk przechodzi od szeptu do krzyku! Lutosławski jest jednym z największych kompozytorów 20 wieku w Europie.

Senat RP uchwalił, że rok 2013 będzie Rokiem Powstania Styczniowego 1863 r. Na 150 rocznicę wybuchu powstania.

Fundacja Niepodległości przy udziale Ośrodka «Karta», Instytutu Pamięci Narodowej i Muzeum Powstania Warszawskiego organizuje szeroko obchodzony „Rok Żołnierzy Wyklętych”: żołnierzy podziemia, którzy po 1945 roku pozostali w konspiracji i walczyli z władzą sowiecką.

Patronami 2012 roku byli: **Janusz Korczak** (pedagog i pisarz: „Król Maciuś Pierwszy”, zginął bohatersko w komórce gazowej, w 1942 r. z dziećmi z getta warszawskiego którymi się opiekował), ksiądz **Piotr Skarga**, jezuita (zmarł 1612, postać z historii Polski, głosił kazania! „kazania Piotra Skargi”) i **Józefa Ignacy Kraszewski** - pisarz, XIX wiek. *Rodzice pisarza pochodzili z Grodzieńszczyzny! Kraszewski chodził do szkoły m.in. w Świstoczy (Сьвіслач) i studiował na uniwersytecie wileńskim. Pochowany w krypcie zasłużonych na Skałce w Krakowie.*

2011: Maria Skłodowska-Curie (laureatka nagrody Nobla, 100 lat od przyznania pierwszej nagrody Nobla), Jan Heweliusz (wynalazca, 400 rocznica urodzin) i Czesław Miłosz (poeta, 100 rocznica urodzin)

Uchwałą Senatu RP rok 2011 został ogłoszony Rokiem świętego Maksymiliana Marii Kolbego

2010 - rok Fryderyka Chopina, w 200 rocznicę urodzin <http://chopin2010.pl/>

2009 - rok Juliusza Słowackiego

2008 - rok Niepodległości w 90 rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego i rok Zbigniewa Herberta

2007 - rok Karola Szymanowskiego, Stanisława Wyspiańskiego (malarz i poeta), Gen. Władysława Andersa i Artura Rubinsteina (pianista)

2006 - rok Jerzego Giedroycia (człowiek Instytucja. w czasach komunistycznych wydawał w Paryżu zakazanych w Polsce pisarzy. Urodzony w Mińsku, niezmiennie działał na rzecz zbliżenia narodów Polski i byłego Księstwa Litewskiego)

2005 - rok Mikołaja Reja (wprowadził język polski do poezji)

2004 - rok Pamięci Powstania Warszawskiego, Gen. „Grota” Roweckiego, Władysława Grabskiego, Witolda Lutosławskiego (kompozytor)

2003 - rok Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego (poeta)

2002 - rok Eugeniusza Kwiatkowskiego (polityk i działacz gospodarczy Polski międzywojennej. Wybudował Gdynię)

2001 - rok Ignacego Jana Paderewskiego (pianista) i Księdza Kardynała Stefana Wyszyńskiego (Prymas Polski)

2000 - rok Władysława Reymonta

Mikołaj Kopernik

www.mikolaj-kopernik-pl.com/

Mikołaj Kopernik to bez wątpienia jeden z największych astronomów w historii, nie tylko Polski, ale i całego

świata. Zmienił on całkowicie światopogląd ludzkości na sprawy świata, jego postrzegania, otworzył ludziom horyzonty, choć nie przyszło mu to łatwo.

Mikołaj Kopernik urodził się w Toruniu przy ulicy świętej Anny 19 lutego 1473 roku.

W 1491 roku Mikołaj rozpoczął naukę na studiach na wydziale sztuk wyzwolonych Uniwersytetu Krakowskiego.

Po powrocie z uniwersytetów we Włoszech, Kopernik osiedlił się we Fromborku w 1510 roku. Został tam mianowany kanonikiem, co pozwoliło mu poświęcić się w pełni badaniom naukowym.

Zamieszczone drukiem w dziele Kopernika: "**De Revolutionibus**", o **obrotach kręgów niebieskich** ksiąg sześć”:

- 1) uogólniania, mówiące o jednoznaczności materii we wszechświecie,
- 2) wraz z teorią zwaną od tej pory teorią heliocentryczną: Słońce a nie Ziemia stanowi centrum układu słonecznego, stąd powiedzenie „Wstrzymał Słońce ruszył Ziemię, polskie wydało go plemię”
były i pozostają jedna z głównych rewolucji naukowych.

Dzieło zawierało w przedmowie list dedykacyjny dla papieża Pawła III ale interpretacja tez Kopernika nie szła z wielowiekowym nauczaniem ojców Kościoła.

Mikołaj Kopernik był prawdziwym człowiekiem renesansu, człowiekiem szukającym odpowiedzi. Zmarł 24 maja 1543 roku. Spoczywa w katedrze we Fromborku, dokładne miejsce pochowania w katedrze odkryto przed kilku laty.

Jan Heweliusz (łac. Johannes Hevelius, niem. Johann Hewelcke; ur. 28 stycznia 1611 w Gdańsku – zm. 28 stycznia 1687 tamże) – gdański astronom i konstruktor instrumentów naukowych.

Jako pierwszy użył wahadła do odmierzania czasu budując zegary kolebnikowe.

Był wynalazcą peryskopu. Był również browarnikiem i radnym miasta Gdańska oraz astronomem królewskim królów Władysława IV i Jana III Sobieskiego, dotowany był także przez króla Francji Ludwika XIV. W Polsce rok 2011 ustanowiono, na Jego cześć, rokiem Jana Heweliusza.

Stefan Banach (1892-1945, Lwów) matematyk. **Twórca analizy funkcjonalnej**. Nazwiskiem Banacha określono wiele podstawowych dziś pojęć w matematyce: paradoks Banacha–Tarskiego, twierdzenie Hahn'a–Banacha, twierdzenie Banacha–Steinhaus, gra Banacha-Mazura i przestrzenie Banacha.

Urodzony w 1892 roku w Krakowie, zmarł w 1945 we Lwowie. Pochowany na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie tuż obok grobu Marii Konopnickiej.

kompozytorzy muzyki:

Fryderyk Franciszek Chopin (ur. 22 lutego lub 1 marca 1810 w Żelazowej Woli, niedaleko Warszawy, zmarł 17 października 1849 w Paryżu) – polski kompozytor i pianista. Przedstawiciel muzyki okresu romantyzmu, nazywany **poetą fortepianu**. Komponował i grał Mazurki, Polonezy, etiudy. U źródeł jego twórczości leżała wrażliwość artystyczna oraz umiejętność czerpania wzorców z polskiej muzyki ludowej. Jego przyjaciółką i towarzyszką życia była pisarka George Sand.

„**Etiuda Rewolucyjna**” jak i inne utwory Chopina była zakazanym przez władze carskie utworem w Kraju Nadwiślańskim. A podczas okupacji hitlerowskiej za wykonanie utworów Chopina Niemcy wysyłali do obozów koncentracyjnych.

Pochowany na Cmentarzu Père Lachaise w Paryżu, a serce wmurowano w kościele Św. Krzyża w Warszawie, na Krakowskim Przedmieściu.

Stanisław Moniuszko herbu Krzywda (urodzony 5 maja 1819 w Ubielu, niedaleko Mińska, zmarł 4 czerwca 1872 w Warszawie) – polski kompozytor, dyrygent, pedagog, organista; **autor** ok. 268 pieśni, operetek, baletów i oper. **Do jego najsłynniejszych dzieł należą opery: „Halka”, „Straszny dwór” i „Paria”.**

Białoruski koloryt muzyczny dominuje we wszystkich utworach Moniuszki.

Moniuszko do dzisiaj pozostaje najwybitniejszym i najbardziej znanym twórcą polskich oper a na Białorusi przypomina się jego białoruskie korzenie. Pochowany w Warszawie na Cmentarzu Powązkowskim.

Karol Szymanowski (1882-1937) – kompozytor i pianista okresu Młodej Polski (II Rzeczpospolita). Urodził się na Ukrainie, zmarł w Lozannie (Szwajcaria). Pisał m.in symfonie. Wprowadził też do swej muzyki motywy polskiego folkloru, w tym podhalańskiego i kurpiowskiego, na co miały wpływ głównie częste pobyty w Zakopanem.

Pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce w Krakowie.

Krzysztof Penderecki (XX wiek). Urodził się w 1933 roku. Żyje i tworzy w Polsce. Najbardziej znane utwory: „Pasja według św. Łukasza”.

Witold Lutosławski polski kompozytor i dyrygent XX wieku (zmarł w 1994 r. Pochowany na cmentarzu na Powązkach w Warszawie). Pisał utwory na orkiestrę (między innymi Symfonie). Często dyrygował wykonania własnych utworów.

Nagroda Muzyczna Fryderyk (Fryderyki) – główne nagrody muzyczne przyznawane w Polsce od roku 1995. Przyznaje je Akademia Fonograficzna. W jej skład wchodzi ponad 800 artystów, dziennikarzy muzycznych i profesjonalistów z polskiej branży fonograficznej. Nazwa nagrody nawiązuje do imienia polskiego kompozytora, Fryderyka Chopina a nagroda w kilkudziesięciu kategoriach są statuetki (stylizowanego) Chopina. Nagroda przyznawana jest w sekcji muzyki rozrywkowej, muzyki poważnej i jazzu. Na Nominowanych do nagród odbywa się głosowanie. Nagrody przyznawane są w marcu każdego roku.

W roku 2011 w muzyce rozrywkowej nominowani są Monika Brodka, Czesław Mozil, Wojciech Waglewski, zespół Acid Drinkers i grupa Raz Dwa Trzy.

reżyserowie filmowi i teatralni:

artyści - reżyserowie filmowi

Kino polskie odegrało bardzo istotną rolę w kształtowaniu świadomości Polaków w okresie upadku komunizmu i PRL-u. Filmy nurtu „kina moralnego niepokoju” (Wajda, Zanussi, Kieślowski i inni) lat siedemdziesiątych XX wieku ściągały do kin w Polsce tłumy.

Andrzej Wajda („Człowiek z Żelaza”, „Człowiek z Marmuru”, „Katyń”) nagrody: „Palma” na festiwalu w Cannes, „Oscar” w Hollywood.

Krzysztof Zanussi („Barwy ochronne”)

Krzysztof Kieślowski („Gadające Głowy”, „Dekalog” seria filmów o dziesięciu Przykazaniach)

Roman Polański (filmy polskie lat 60, „China Town”, „Pianista”)

10 polskich laureatów nagrody Oscara, coroczna nagroda amerykańska w Hollywood

1941 Leopold Stokowski, Oscar specjalny za muzykę do filmu "Fantazja" Walta Disneya

1953 Bronisław Kaper, "Lili", muzyka w dramacie lub komedii

1982 Zbigniew Rybczyński, "Tango", film krótkometrażowy

1993 Allan Starski i Ewa Braun, "Lista Schindlera", scenografia i dekoracja wnętrza

1993 Janusz Kamiński „Lista Schindlera”, zdjęcia

1998 Janusz Kamiński, "Szeregowiec Ryan", zdjęcia

1999 Andrzej Wajda, Oscar za całokształt twórczości

2003 Roman Polański, "Pianista", reżyseria

2005 Jan A. P. Kaczmarek „Marzyciel”, muzyka

Największym oscarowym wyróżnieniem, jakie dotychczas spotkało polskich filmowców, była w 2000 roku statuetka za całokształt twórczości dla reżysera Andrzeja Wajdy. Jego filmy kilkakrotnie nominowane były w kategorii filmów nieanglojęzycznych do Oscara

w 1976 "Ziemia obiecana"

w 1980 - "Panny z Wilka"

w 1982 - "Człowiek z żelaza"

w 2008 - „Katyń”

Janusz Kamiński dwukrotnie dostawał nagrodę Oscara za zdjęcia.

Sukcesy popularności na ekranach kin świata osiągał przede wszystkim Roman Polański. W lutym 2011 Roman Polański za film „The Ghost Writer” otrzymał nagrodę „Cesara”, główną nagrodę kinematografii francuskiej, za „najlepszą realizację roku”.

artyści i reżyserowie teatralni (współcześni)

(najbardziej znane inscenizacje)

Tadeusz Kantor „Umarła klasa”, „Wielopole, Wielopole”, „Niech szczeną artyści”, „Nigdy już tu nie powrócę”. We wszystkich jego spektaklach motywem głównym jest śmierć, przemijanie, pamięć. Kantor kreował te motywy wysyłając kilkadziesiąt razy przemierzające scenę teatralną postacie, miarowym rytmem spektaklu.

W wielu przedstawieniach uczestniczył bezpośrednio jako, można by rzec, „mistrz ceremonii” – cały czas obecny na scenie, przyglądający się bacznie, interweniujący, kiedy trzeba. Był artysta totalnym: działał na różnych polach poza

malarstwem i teatrem: organizował happeningi, tworzył dzieła zwane „obiettami sztuki”, które spożytkował w scenografii do własnych przedstawień.

Jerzy Grotowski wielki reformator sztuki teatralnej. Kierował teatrem „Laboratorium” we Wrocławiu w latach 60-70 XX wieku. Zniósł wszelkie bariery między widzem a aktorem czyniąc z widzów aktywnych uczestników przedstawienia.

Konrad Świniarski "Dziady" sztuka Adama Mickiewicza w Starym Teatrze w Krakowie. Przedstawienia w pierwszej połowie lat 70. Aktorzy grali wśród publiczności co stworzyło wrażenie wspólnego przeżywania i odczuwania. Do dziś inscenizacja kultowa „Dziadów” Mickiewicza (są wersje w internecie)

Krzysztof Warlikowski w ostatnich latach XXI wiek, liczne przedstawienia teatralne, m.in. na Festiwalu w Awinionie we Francji.

aktorzy

Andrzej Seweryn zaangażowany jako trzeci cudzoziemiec w historii teatru francuskiego do jednego z najbardziej prestiżowych teatrów na świecie Comédie-Française (1993). Od 2010 roku pracuje na stałe w Warszawie. Grał w polskich filmach między innymi Andrzej Wajdy.

malarze, plastycy :

Jan Matejko (1838 – 1893) : malarz XIX wieku

urodził się i zmarł w Krakowie. Żył i tworzył w czasie zaborów, w końcu XIX wieku.

Centralną postacią najlepiej nam znanego obrazu „**Bitwa pod Grunwaldem**” Matejki jest Wielki Książę Litewski Witold: z podniesionym mieczem, w czerwonym stroju. Obraz w Muzeum Narodowym w Warszawie.

„**Bitwa pod Raclawicami**” (obraz eksponowany w Galerii Sztuki Polskiej XIX wieku w krakowskich Sukiennicach) Centralną postacią obrazu jest Tadeusz Kościuszko z kosynierami. Bitwa pod Raclawicami była zwycięską bitwą Insurekcji Kościuszkowskiej w 1794 roku.

Wiele obrazów Matejki można zobaczyć w Muzeum Narodowym w Warszawie i na Zamku Warszawskim.

Pochowany w Krakowie na Cmentarzu Rakowickim.

Matejko wspaniale malował sceny z historii Polski.

Józef Chełmoński: XIX wiek. Styl realizm.

любил рисовать пейзажи, особенно польские и украинские, а также жанровые и охотничьи сценки, реже — портреты. Много и с большим мастерством рисовал лошадей.

Józef Chełmoński, *Babie lato*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B5%D0%BB%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%8C%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9,%D0%AE%D0%B7%D0%B5%D1%84>

Jacek Malczewski (1854 w Radomiu — 8 (октября) października 1929, Kraków). Jeden z najwybitniejszych polskich malarzy modernistycznych. Pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce w Krakowie.

Obrazy Jacka Malczewskiego:

„**Błędne koło**” - alegoria roli artysty. **Symbolizm**. Muzeum Narodowe w Poznaniu

„**Wigilia na Syberii**” – **Symbolizm** przechodzący w **naturalizm**. Muzeum Narodowe w Krakowie.

Błędne koło

Wigilia na Syberii

pisarze:

Mikołaj Rej (1505-1569) Poeta, XVI wiek. wprowadzał język polski do poezji. Znane słowa Reja : „*Iż Polacy nie gęsi bo swój język mają*”

Jan Kochanowski (1530-1584). XVI wiek. *Treny*, wzruszający cykl wierszy po śmierci ukochanej córki Urszuli: „Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim, moja droga Orszulo tym zniknięciem swoim!” Poeta epoki renesansu.

Juliusz Tuwim (1894-1953). Polski Żyd. Poeta, Pierwsza połowa XX wieku, autor niezliczonych, wspaniałych wierszy dla dzieci: *Lokomotywa*: „Stoi na stacji *lokomotywa*, wielka ogromna i pot z niej spływa: tłusta oliwa. Stoi i sapie, dyszy i dmucha, Żar z rozgrzanego jej brzucha bucha: Buch - jak gorąco! Uch - jak gorąco! Puff - jak gorąco! Uff - jak gorąco! Już ledwo sapie, już ledwo zipie, A jeszcze palacz węgiel w nią sypie...”. Zbiór „*Kwiaty Polskie*” pisany na emigracji

Witold Gombrowicz (1904 – 1969 we Francji) Pisarz. Dramaturg. „*Ferdydurke*”, „*Transatlantyk*”. Uznany za jednego z najwybitniejszych pisarzy polskiej literatury współczesnej. Tuż przed wybuchem II wojny światowej wyjechał do Argentyny. Jego dzieła drukował w Paryżu po polsku Instytut Literacki Jerzego Giedroycia. Były one tłumaczone na ponad 30 języków, a jego dramaty były wielokrotnie wystawiane na najważniejszych scenach całego świata przez wybitnych reżyserów m.in. Ingmar Bergman.

Zbigniew Herbert (1924 we Lwowie -1998). Poeta okresu Polski komunistycznej, XX wiek. Jego poezja była sprzeciwem przeciwko złu tego okresu i wezwaniem do odwagi w chwilach grozy. Jest to poezja do bólu polska.

„*Przesłanie Pana Cogito*” ze zbioru „*Pan Cogito*”, <http://www.zbigniew.herbert.pl/>

*Idź dokąd poszli tamci do ciemnego kresu
po złote runo nicości twoją ostatnią nagrodę
idź wyprostowany wśród tych co na kolanach
wśród odwróconych plecami i obalonych w proch
ocalałeś nie po to aby żyć
masz mało czasu trzeba dać świadectwo
bądź odważny gdy rozum zawodzi bądź odważny
w ostatecznym rachunku jedynie to się liczy
(...)*

Stanisław Lem (1921 we Lwowie – 2006). Czołowy przedstawiciel polskiej fantastyki naukowej. Urodził się we Lwowie. Zmarł w Krakowie w 206 roku. Jest najczęściej tłumaczonym polskim pisarzem, a w pewnym okresie był najbardziej poczytnym nieanglojęzycznym pisarzem *Science Fiction*: pisał opowiadania i powieści fantastyczno-naukowe. Jego książki zostały przetłumaczone na 41 języków.

Do najważniejszych utworów należy powieść „*Solaris*”. Tematem tej powieści jest motyw kontaktu z inną inteligentną formą życia, a zarazem jest to utwór o bezsilności nauki i samego człowieka, z jego bagażem podświadomych lęków, wobec niemożności zrozumienia kosmosu.

Powieść tę zaadaptował do filmu rosyjski reżyser Andriej Tarkowski w 1972 roku. Film w tym samym roku zdobył Nagrodę Specjalną Jury na Festiwalu Filmowym w Cannes. Drugi raz powieść adaptował do filmu Steven Soderbergh w 2002 roku, z George'em Clooneyem w roli głównej.

Narodowi Wieszcz (duchowni przywódcy narodu) – pochowani w Kaplicy Wieszczów na

Wawelu. Poeci. Pytania: *Kto napisał "Pana Tadeusza"?* *Kto to był Juliusz Słowacki?*

Mickiewicz, Słowacki i (trochę później) Norwid to poeci okresu romantyzmu. Romantyzm to bardzo ważny kierunek w literaturze polskiej. Odegrali rolę przywódczą narodu pozbawionego swojego państwa.

Pochowani są w Kaplicy Wieszców na Wawelu (Norwid posiada grób symboliczny, bo ciało pozostało w grobie zbiorowym w Paryżu)

Adam Mickiewicz (1798–1855) największy poeta polski, publicysta, wieszcz narodowy.

„Pan Tadeusz” to epepeja Adama Mickiewicza napisana w latach 1832–1834, wydana w 1834 roku w Paryżu gdzie po wyjeździe z Polski mieszkał Mickiewicz. Opowiada o życiu szlachty nowogrodzkiej. Arcydzieło literatury polskiej. Lektura obowiązkowa w szkołach.

Polacy nie do końca rozumieją, dlaczego Mickiewicz pisał „Litwo! Ojczyzno moja” a nie: „Polsko! Ojczyzno moja”. Dla Mickiewicza cała Rzeczpospolita była ojczyzną. A tworzyły ją „kraje” takie jak Litwa.. „Litwa” Mickiewicza była i pozostała w nowogrodzkiem.

<http://literat.ug.edu.pl/panfull/0001.htm>

(początek Pana Tadeusza: inwokacja. *Wszystkie polskie dzieci uczą się jej na pamięć w szkole*)

Pan Tadeusz czyli ostatni Zajazd na Litwie

***Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie.
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie
Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.***

*Panno Święta, co jasnej bronisz Częstochowy
I w Ostrej świecisz Bramie! Ty, co gród zamkowy
Nowogrodzki ochraniasz z jego wiernym ludem!
Jak mnie dziecko do zdrowia powróciłaś cudem
(Gdy od płaczącej matki pod Twoją opiekę
Ofiarowany, martwą podniosłem powiekę
I zaraz mogłem pieszo do Twych świątyń progu
Iść za wrócone życie podziękować Bogu),
Tak nas powrócisz cudem na Ojczyzny łono.*

*Tymczasem przenoś moja duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łąk zielonych,
Szeroko nad błękitnym Niemnem rozciągnionych;
Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
Wyzłaczanych pszenicą, posrebrzanych żytem;
Gdzie bursztynowy świerzop, gryka jak śnieg biała,
Gdzie panińskim rumieńcem dzięcielina pała,
A wszystko przepasane, jakby wstęgą, miedzą
Zieloną, na niej z rzadka ciche grusze siedzą.*

бесплатный документ

forum.grodno.net

Anton Korniyak

no part of this document can be sold,
or used in any commercial project

Drugim wieszczem XIX wieku był:

Juliusz Słowacki (1809-1849)

Juliusz Słowacki urodził się 4 września 1809 roku w Krzemieńcu, dzisiaj Ukraina.

Był synem Euzebiusza Słowackiego - profesora Liceum Krzemienieckiego, wykładowcy historii literatury. Matka Juliusza Słowackiego - Salomea z Januszewskich - organizowała w Krzemieńcu spotkania w których uczestniczyła miejscowa inteligencja.

W 1814 roku rodzina poety przeprowadziła się do Wilna, gdy ojciec poety otrzymał etat profesora na Uniwersytecie Wileńskim. W krótkim czasie ojciec Juliusza Słowackiego zmarł na gruźlicę.

Juliusz Słowacki ukończył studia na Wydziale Nauk Moralnych i Politycznych Uniwersytetu Wileńskiego. W 1829 roku przybył do Warszawy, gdzie podjął pracę aplikanta w Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu.

W 1831 roku Juliusz Słowacki wyjechał do Drezna, skąd jako kurier dyplomatyczny wyruszył przez Paryż do Londynu.

W czasie pobytu w Londynie dużo zwiedzał, często bywał w teatrze.

W 1832 wrócił do Paryża gdzie wydał w 1832 roku dwa tomy "Poezji", zawierające powieści poetyckie: "Jan Bielecki", "Hugo", "Mnich", "Arab" i dramaty "Maria Stuart", "Mindowe".

W tym samym 1832 roku wyjechał do Genewy. Przebywając w Szwajcarii 4 lata napisał "Kordiana", "Balladyne",

"Holsztyńskiego" oraz poemat "W Szwajcarii".

W 1836 roku Juliusz Słowacki udał się w podróż na Wschód. Przebywał we Włoszech, Grecji, Palestynie i Egipcie. Powstały wówczas następujące utwory: "Anhelli", "Ojciec zadumionych", "Poema Piasta Dantyszka" oraz "Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu".

W 1838 roku Juliusz Słowacki wrócił do Paryża. Powstały tu kolejne utwory: "Lilia Weneda", "Mazepa", "Beniowski", "Jan Kazimierz", "Książdz Marek", "Sen srebrny Salomei", "Zawisza Czarny".

W 1848 roku, pomimo ciężkiej choroby (gruźlicy), Juliusz Słowacki wyjechał do Poznania, a stamtąd do Wrocławia, gdzie spotkał się po osiemnastu latach ze swoją matką. Następnie wrócił do Paryża, gdzie zmarł 3 kwietnia 1849 roku. Został pochowany na cmentarzu Montmartre w Paryżu. Z polecenia Marszałka Piłsudskiego, wielbiciela poezji Słowackiego, w 1927 roku prochy poety sprowadzono do Polski i złożono w Krypcie Wieszców na Wawelu.

W podświadomości polskiej wiele strof Słowackiego funkcjonuje „na zawsze”: „kamienie na szaniec”, „kto wybrał zamiast domu/ Gniazdo na skałach orła/ niech umie/ Spać, gdy źrenice czerwone od gromu/ I słyhać jęk szatanów w sosen zadumie/ Tak żyłem” (Beniowski, napis na grobowcu z sercem Piłsudskiego w Wilnie). „Testament” Słowackiego uczą się wszystkie polskie dzieci na pamięć w szkołach.

Testament mój

*Żyłem z wami, cierpiałem i płakałem z wami,
Nigdy mi, kto szlachetny, nie był obojętny,
Dziś was rzucam i dalej idę w cień - z duchami -
A jak gdyby tu szczęście było - idę smętny.*

*Nie zostawiłem tutaj żadnego dziedzica
Ani dla mojej lutni, ani dla imienia: -
Imię moje tak przeszło jako błyskawica
I będzie jak dźwięk pusty trwać przez pokolenia.*

*Lecz wy coście mnie znali, w podaniach przekażcie,
Żem dla ojczyzny sterał moje lata młode;
A póki okręt walczył siedziałem na maszcie,
A gdy tonął - z okrętem poszedłem pod wodę...*

*Ale kiedyś - o smętnych losach zadumany
Mojej biednej ojczyzny - przyzna kto szlachetny,
Że płaszcz na moim duchu był nie wyżebrany,
Lecz świetnościami dawnych moich przodków świetny.*

*Niech przyjaciele moi w nocy się zgromadzą
I biedne serce moje spalą w aloesie,
I tej, która mi dała to serce, oddadzą -
Tak się matkom wypłaca świat, gdy proch odniesie...*

*Niech przyjaciele moi siądą przy pucharze
I zapiją mój pogrzeb - oraz własną biedę:
Jeżeli będę duchem, to się im pokażę,
Jeśli Bóg [mię] uwolni od męki - nie przyjdę...*

***Lecz zaklinam - niech żywi nie tracą nadziei
I przed narodem niosą oświaty kaganiec;
A kiedy trzeba, na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie przez Boga rzucane na szaniec!...***

*Co do mnie - ja zostawiam maleńką tu družbę
Tych, co mogli pokochać serce moje dumne;
Znać, że srogą spełniłem, twardą bożą służbę
I zgodziłem się tu mieć - nieplakaną trumnę.*

*Kto drugi bez świata oklasków się zgodzi
Iść... taką obojętność, jak ja, mieć dla świata?*

бесплатный документ

forum.grodno.net

Anton Kornyak

no part of this document can be sold,
or used in any commercial project

*Być sternikiem duchami napelnionej łodzi,
I tak cicho odlecieć, jak duch, gdy odlata?*

*Jednak zostanie po mnie ta siła fatalna,
Co mi żywemu na nic... tylko czoło zdobi:
Lecz po śmierci was będzie gniotła niewidzialna,
Aż was, zjadacze chleba - w aniołów przerobi.*

Cyprian Kamil Norwid (1821 – 1883 w Paryżu)

Przeważającą część swojego życia spędził za granicą, głównie w Paryżu, żyjąc w nędzy i utrzymując się z prac dorywczych. Twórczość Norwida, trudna do zrozumienia dla jego współczesnych, została zapomniana po jego śmierci. Został odkryty ponownie dopiero na początku XX wieku.

„Bema pamięci żałobny rapsod” („przysięgi złożonej ojcu aż po dziś dzień tak dotrzymałem”) odśpiewany przez Czesława Niemena stanowi kanon literatury polskiej. W Kaplicy Wieszców złożono urnę z ziemią z grobu (zbiorowego w Paryżu) w którym pochowany jest Norwid.

Słowa Norwida: „*Ojczyzna to wielki zbiorowy obowiązek*” są tematem niezliczonych wypracowań w polskich szkołach.

Wymień znanych ci Polaków którzy otrzymali nagrodę A. Nobla ?

Maria Skłodowska-Curie, odkrywczynie 2 pierwiastków: polonu i radu. Jedyna kobieta, która dwukrotnie otrzymała Nagrodę Nobla **w 1903 i w 1911**, w dwóch różnych dziedzinach naukowych fizyce i chemii.

100 lat po przyznaniu jej po raz drugi tego prestiżowego trofeum, rok 2011 Sejm RP ogłosił Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie.

Maria Skłodowska-Curie urodziła się w 1867 r. w Warszawie w domu przy ul. Freta, gdzie dziś znajduje się poświęcone jej Muzeum.

W stolicy spędziła 19 pierwszych lat swojego życia. Później podjęła studia na paryskiej Sorbonie. - Pochodziła z rodziny, w której kultywowano tradycje patriotyczne. Była osobą wszechstronnie uzdolnioną: znała pięć języków, interesowała się socjologią, psychologią oraz naukami ścisłymi

Maria Skłodowska Curie jedyna dotąd dwukrotna laureatka nagrody Nobla: z fizyki i z chemii.

Jako fizyk i chemik pracowała nad promieniotwórczością pierwiastków i stała się prekursorem tej dziedziny nauki. Przyczyniła się do powstania pracowni radiologicznej Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, a później Instytutu Radowego w Warszawie. Była jedną z najpopularniejszych postaci świata naukowego. Otrzymała wiele nagród i wyróżnień. Była członkiem honorowym setek towarzystw naukowych oraz profesorem honorowym wielu wyższych uczelni. Nagrodę Nobla w 1903 r. otrzymała wraz z mężem Piotrem Curie w dziedzinie fizyki za odkrycie polonu i radu. Po raz drugi wręczono Nobla naszej rodaczce w 1911r. w dziedzinie chemii, za pracę nad chemicznymi i fizycznymi właściwościami polonu i radu, oczyszczania i pomiaru aktywności pierwiastków promieniotwórczych. Zmarła we Francji w 1934. W 1995 roku grób jej i męża, Pierre Curie, przeniesiono do paryskiego Panteonu.

Henryk Sienkiewicz (pisarz), nagroda Nobla w 1905

W 1905r. Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury dostał jeden z najpoczytniejszych powieściopisarzy i nowelistów polskich drugiej połowy XIX wieku, Henryk Sienkiewicz (1846-1916). Wyróżniono go za całość twórczości. Docenione zostały jego powieści tłumaczone na wiele języków świata. W Polsce olbrzymi autorytet społeczny zjednały mu zwłaszcza powieści historyczne o silnych tendencjach patriotycznych. W Trylogii przedstawił barwny obraz życia i wydarzeń dziejowych w XVII-wiecznej Polsce, w „Krzyżakach” - za czasów Władysława II Jagiełły. Pisał dla Polaków w czasie zaborów powieści historyczne o wspaniałej Polsce: „*ku pokrzepieniu serc*”. Dla młodzieży napisał „*W pustyni i w puszczy*”. „*Quo vadis*” jest z kolei wizją upadku imperium rzymskiego za czasów Nerona. Powieść została zekranizowana w Hollywood jako łatwiejsza do zrozumienia dla nie-polskiej publiczności. Pochowany w Katedrze Świętego Jana na Starym Mieście w Warszawie.

Władysław Reymont (pisarz), nagroda literacka Nobla w 1924

Drugą Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury i czwartą dla Polaka dostał w 1924 roku pisarz Władysław Reymont (1867-1925). Otrzymał ją za powieść „*Chłopi*” ukazującą wszechstronny i wierny obraz wsi polskiej ujęty w ramy czterech pór roku. Reymont oceniany jest jako powieściopisarz i nowelista dysponujący bezpośrednią i rozległą znajomością życia różnorodnych środowisk społecznych. Obok „Chłopów” jego najbardziej znane utwory to „*Ziemia obiecana*”, „*Komediantka*” oraz zbiory nowel „*Spotkanie*”, „*Z pamiętnika*”. Pochowany w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, a serce wmurowano w filarze kościoła Św. Krzyża w Warszawie na Krakowskim Przedmieściu.

Czesław Miłosz (poeta), nagroda literacka Nobla w 1980

Urodzony na Litwie w 1911 roku, Czesław Miłosz był przed II wojną światową, młodym ale znanym poetą. Kilka lat po wojnie Czesław Miłosz pracował w dyplomacji nowych władz komunistycznych (w Nowym Jorku, Paryżu). W związku z sytuacją polityczną w kraju podjął decyzję o wyjeździe z Polski na stałe. Nagrodę Nobla przyznano Polakowi za „wybitne wartości humanistyczne całokształtu twórczości poetyckiej”. W Polsce, w 1980 roku po wyborze Jana Pawła II na papieża, był to kolejny szok dla komunistów: większość dorobku Miłosza powstała poza granicami naszego kraju. A sam poeta był jako zdrajca zakazany w Polsce. Do 1980 roku utworów Miłosza w Polsce nie drukowano. Był wydawany jedynie na emigracji. W dorobku Miłosza znajdziemy poezję, eseistykę, prozę powieściową i przekłady. Jest autorem m.in. tomów poetyckich "Trzy zimy", "Świat", "Poema naiwne". Pod koniec życia, już w czasie III Rzeczypospolitej poeta wrócił do kraju. Zmarł 14 sierpnia 2004 roku w Krakowie. Pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce w Krakowie.

Lech Wałęsa nagroda pokojowa Nobla w 1983

Trzy lata po uzyskaniu nagrody Nobla przez Miłosza, po delegalizacji I Solidarności, po 13 grudnia 1981, za wybitny wkład w propagowanie i utrzymanie pokoju na świecie, Nagrodą Nobla uhonorowano Lecha Wałęsę (ur. 1943) - polityka, działacza związkowego, współzałożyciela Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i Tymczasowej Rady NSZZ "Solidarność".

Zasłynął pokojowymi działaniami na rzecz demokracji m.in. poprzez dialog z komunistycznym rządem dla rozładowania społecznego napięcia. Swoim uporem zapoczątkował zmiany, które potem lawinowo objęły inne kraje Europy Wschodniej i spowodowały bezkrwawy rozpad radzieckiego imperium. Kiedy w 1983 roku Lech Wałęsa otrzymał pokojową Nagrodę Nobla, władze nie zgodziły się na jego wyjazd po odbiór nagrody. W Sztokholmie reprezentowała go żona Danuta z synem. Sam Wałęsa nie starał się o wyjazd. Zdawał sobie sprawę, że gdyby opuścił Polskę władze ludowe nie wpuściłyby go z powrotem.

Po przemianach 1989 roku Lech Wałęsa został pierwszym wybranym w powszechnych wyborach Prezydentem III Rzeczypospolitej. Lech Wałęsa mieszka w Gdańsku.

Wisława Szymborska (poetka), literacka nagroda Nobla w 1996

Rok 1996 okazał się ponownie wielkim świętem literatury i kultury polskiej. Królewska Akademia przyznała Nagrodę Nobla Wisławie Szymborskiej (ur. 1923 w Poznaniu – zmarła 1 lutego 2012 w swoim domu w Krakowie) za całokształt twórczości poetyckiej. Twórczość Szymborskiej oceniono jako mistrzostwo artystyczne nawiązujące do doświadczeń poezji XX wieku oraz tradycji humanistycznej. **Cechuje ją precyzja słowa, posługiwanie się ironią i paradoksem, przetworzone poetycko treści filozoficzne.** Wydała m.in. tomy poezji: "Dłatego żyjemy", "Pytania zadawane sobie. Poezje", "Ludzie na moście", "Koniec i początek". Spoczywa w grobie rodzinnym na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Polska i Grodno

Znani Polacy związani z Grodnem

Król Stefan Batory: przez wielu historyków uważany jest za jednego z najwybitniejszych **polskich królów elekcyjnych**. Wprawdzie nie był Polakiem, ale był Królem Polski.

W wolnej elekcji, wybrano na królową córkę Zygmunta I Starego, Anne Jagiellonkę, wraz z nakazem by poślubiła Stefan Batorego. I w ten sposób Batory został Królem potężnego państwa.

Sam Król Stefan Batory urodził się 27 września 1533 na Węgrzech, w Szilágysomlyó, zm. 12 grudnia 1586 w Grodnie. Książę siedmiogrodzki od 1571, król Polski i wielki książę litewski od 1576, po ślubie (w tym samym roku) z Anną Jagiellonką, córką Zygmunta I Starego.

Stefan Batory zrobił z Grodna niemal stolicę kraju, bo przez długi czas było ono centrum życia politycznego i bazą wypadową podczas wojen z Moskwą.

Król Batory rozpoczął budowę kościoła farnego, dziś katedra. Chciał być tu pochowany. Niestety gdy król umarł na Starym Zamku w Grodnie, kościół był nie dokończony i pogrzebano Stefana Batorego na Wawelu.

Elżbieta Orzeszkowa pisarka nurtu pozytywizmu. Urodzona 6 czerwca 1841 roku w Miłkowszczyźnie koło Skidla w powiecie grodzieńskim. W Grodnie żyła 40 lat (1870-1910) i tu tworzyła. Głęboko związana z miastem.

Biało-niebieski dworek (domek na ulicy Orzeszko w Grodnie) w którym mieszkała Eliza Orzeszkowa. nie jest oryginalny, to rekonstrukcja z 1979 r. - XIX-wieczny dom pisarki został rozebrany po II wojnie światowej. Od 2001 r. działa tu niewielkie muzeum. W dwóch pokojach można obejrzeć drugie wydanie "Nad Niemnem" (1891 r.), kilka obrazów, listów, zdjęć, biurko i zielniki własnoręcznie wykonane przez Orzeszkową.

Zmarła 18 maja 1910 w Grodnie i w Grodnie na cmentarzu pobernardyńskim jest jej grób. Pogrzeb pisarki był wielką manifestacją polskości miasta.

Stanisław August Poniatowski: w Grodno abdykował 25 listopada 1795, na korzyść Carycy Katarzyny II ostatni Król Rzeczypospolitej. W Grodnie, na Nowym Zamku spędził ostatnie dwa lata w Rzeczypospolitej przed rozstaniem się z Polską i wyjazdem do Petersburga.

Ludwik Zamenhof Людвік Лазар Заменгоф, или Лазарь Маркович Заменгоф

Twórca języka esperanto (ostateczna wersja języka w 1885). Ludwik Zamenhof mieszkał również w Grodno w roku 1893. Działał w Stowarzyszeniu Lekarzy Guberni Grodzieńskiej. Był sędzią w sądzie miejskim Grodno.

Wspólna historia Polski i Grodno

1) Z Grodno związani są liczni królowie Polski, którzy byli równocześnie Wielkimi Księżami Litewskimi. Dla Polaków byli oni Królami polski i ich związki z Grodnem są przykładem związków Grodna z Polską. Lecz z królów nie tylko Jagiellonowie związani są z Grodnem.

W Grodno przebywał bardzo często polując w okolicznych puszczech **król Władysław Jagiello**, pierwszy król z dynastii Jagiellonów.

Od czasów króla Jagiełły rola Grodna rosła do "trzeciej" stolicy Rzeczypospolitej, obok Krakowa i Wilna.

Król Kazimierz Jagiellończyk przebywał w Grodnie gdy polska delegacja w poselstwie zaproponowała mu tron krakowski.

W 1444 r. Król rozszerzył prawa miejskie: magdeburskie Grodna: miasto otrzymało herb: jeleń świętego Huberta z krzyżem między rogami, chorągiew, samorząd miejski. Rade miejska kierowało na zmianę dwóch burmistrzów: katolicki i prawosławny.

Król Kazimierz Jagiellończyk bardzo lubił Grodno i zmarł w Grodnie, 1492 r. na Starym Zamku.

W Grodno zmarł drugi syn Króla Kazimierza Jagiellończyka, **święty** (również) **Kazimierz**, na Starym Zamku, w 1484 roku. Umarł mając 26 lat. W 1602 roku został ogłoszony świętym i Patronem Rzeczypospolitej Obojga Narodów.(= Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego). Do dzisiaj Święty Kazimierz pozostaje Patronem Litwy. Święto Kuziaki na dzień Świętego Kazimierza (4 marca) było zakazane w czasach sowieckich, dziś znowu jest świętowane.

Jeden z pierwszych królów elekcyjnych (drugi), **Stefan Batory** spędził w Grodno 10 lat.

Król Stefan Batory: przez wielu historyków uważany jest za jednego z najwybitniejszych polskich królów elekcyjnych. Urodził się 27 września 1533 na Węgrzech, zmarł 12 grudnia 1586 w Grodnie.

Książę siedmiogrodzki od 1571, król Polski i wielki książę litewski od 1576, po ślubie (w tym samym roku) z Anną Jagiellonką, córką Zygmunta I Starego. Warunkiem wybrania na króla był jego ślub z Anną Jagiellonką!

Stefan Batory zrobił z Grodna niemal stolicę kraju, bo przez długi czas było ono centrum życia politycznego i bazą wypadową podczas wojen z Moskwą.

Król Batory rozpoczął budowę kościoła farnego, dziś katedra. Chciał być w Grodno pochowany. Niestety gdy król umarł, kościół był nie dokończony i pogrzebano Stefana Batorego na Wawelu. Stefan Batory zmarł w Grodnie w 1586, na Starym Zamku (dolnym) (tym z XIV wieku, zburzonym podczas najazdu szwedzkiego).

Konstytucja sejmowa z 1673 r. wyznaczyła Grodno na miejsce co trzeciego sejmku walnego Rzeczypospolitej, przez co w Grodno rezydencje i pałace posiadało wielu magnatów Rzeczypospolitej.

Na potrzebę obrad sejmowych **Król August II Sas** w 1734 roku rozpoczął budowę nowego Zamku królewskiego na terenie starego „batorowego” Starego Zamku (dolnego). W Grodnie we wrześniu 1705 roku król August II spotykał się ze swoim sojusznikiem carem Rosji Piotrem I.

2) W Grodnie Sejm Rzeczypospolitej przyjmował najtragiczniejsze decyzje. Na „Nowym Zamku” obradował „Sejm Niemy” w 1793 który został zmuszony do przyjęcia II Rozbioru Rzeczypospolitej. Sejm zniósł wszystkie reformy Sejmu Czteroletniego (Wielkiego) łącznie z Konstytucją 3 Maja.

Wspomniany już **Król Stanisław August Poniatowski** podpisał w Grodnie, na Nowym Zamku, abdykację, 25 listopada 1795, na korzyść Carycy Katarzyny.

Abdykacja króla w Grodnie zakończyła historię I Rzeczypospolitej Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

3) Obrona Grodna we wrześniu 20 – 22, 1939 roku przed wkraczającymi do miasta wojskami sowieckimi była główną bitwą polsko-sowiecką w kompanii wrześniowej 1939.

Bohaterska postawa ludności cywilnej, tragiczny los obrońców z symbolem tej obrony: Tadkiem Jasińskim przywiązany do nacierającego czołgu sowieckiego jako tarcza są znane w Polsce. Często z obrona Grodna porównywana jest z obroną Głogowa w wojnie z Niemcami za czasów króla Bolesława Krzywoustego gdy do machinerii wojennej Niemcy przywiązali polskich zakładników.

Rolę obrony Grodna w świadomości historycznej Polaków obrazuje fakt, że na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie, obrona ta jest uwieczniona tablicą a umieszcza się tam Tablice z najważniejszymi w dziejach Polski

bitwami.

4) Grodno jest centrum zamieszkania jednego z najliczniejszych skupisk polskich poza granicami Polski. Trochę dlatego do dzisiaj w Kościołach katolickich miasta większość mszy odprawianych jest po polsku. Tu siedzibę ma Związek Polaków na Białorusi.

Z Grodzieńszczyzny pochodził i wyjechał do Polski (urodzony w Wasiliszkach), jeden z najbardziej emblematicznych piosenkarzy Polski powojennej, **Czesław Niemen** (prawdziwe nazwisko Czesław Wydrzycki). Zanim z rodzicami w roku 1958 wyjechał do Polski, uczył się w Grodno w latach 1954-1958 w Muzyczno-pedagogicznym Liceum, (Гродненское музыкально-педагогическое училище) w klasie domry. Liceum nie skończył. Opuścił Liceum przed wyjazdem do Polski.

Czesław Niemen do końca życia odmieniał swoje nazwisko z białoruska: Нёман (Niemen) i Нёмана (Niemena) (po polsku poprawnie "Niemna"), i Нёманам (Niemanem) (po polsku poprawnie "Niennem") i wymagał w Polsce tej odmiany swojego pseudonimu. Odmiana ta używana jest i dziś, po śmierci artysty.

A **cmentarz katolicki**, pobernardyński, jest jednym z trzech głównych cmentarzy polskich za wschodnią granicą Polski, po cmentarzach we Lwowie (cmentarz Łyczakowski) i Wilnie (Rossa, Antokol i Bernardyński). Plan cmentarza: <http://forum.grodno.net/index.php?topic=64838.msg3929705#msg3929705>

5) Z Grodnem związany jest jeden z najbardziej znanych świętych polskich: **Święty Maksymilian Kolbe**. Mieszkał w Grodno od 1922 do 1927. Św. Maksymilian Kolbe duszpasterzował w Kościele p.w. MB Anielskiej w zaniemeńskiej części miasta.

Święty Maksymilian Kolbe w styczniu 1922 roku zaczął wydawać w Krakowie Rycerza Niepokalanej. Przełożeni jednak w obawie, że o. Kolbe zadłuży klasztor, w końcu 1922 wysłali go do Grodna, gdzie Święty założył zaraz drukarnię. W Grodno pracował nad dziełem, które uważał za program swojego życia.

I to w Grodno owoce okazały się w całej pełni: w 1927 roku "Rycerz Niepokalanej" wychodził już w nakładzie 70 000 egzemplarzy.

Już w 1927, ze względu na wagę "Rycerza Niepokalanej" Święty Maksymilian Kolbe przeniósł redakcję do Niepokalanowa, koło Warszawy. W 1938 roku "Rycerz Niepokalanej" był wydawany w nakładzie 1 milionowym co stawiało go wśród głównych periodyków polskich.

Maksymilian Kolbe zginął w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu oddając swoje życie za współwyznania.

Słynni współcześni przywódcy narodu polskiego: Anton Kornyak

Jan Paweł II – Karol Wojtyła (1920-2005) papież, głowa Kościoła Katolickiego z Polski.
http://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Pawe%C5%82_II

Najbardziej rozpoznawany na świecie Polak urodził się w Wadowicach (nieдалеко Krakowa) jako Karol Józef Wojtyła.

W 1978 roku został wybrany Papieżem, głową Kościoła Katolickiego, stając się tym samym pierwszym papieżem spoza Włoch od 445 lat.

Okres jego pontyfikatu charakteryzuje się zmianą międzynarodowego wizerunku Stolicy Apostolskiej.

To za pontyfikatu Jana Pawła II zaczęto wystawiać na placu w Watykanie wielką choinkę.

Wiele uwagi poświęcił także dialogowi z przedstawicielami innych wyznań (jako pierwszy papież złożył wizytę w synagodze w Rzymie)

Odbył bardzo wiele pielgrzymek zagranicznych, które zawsze przyciągały tysiące wiernych. Zwłaszcza pierwsza pielgrzymka do Polski, 2-10 czerwca, do komunistycznej jeszcze Polski była przełomem w Środkowej Europie. Na placach Warszawy i Krakowa (na krakowskich Błoniach: ponad 2 miliony wiernych) zebrały się pierwszy raz od końca II wojny światowej milionowe rzesze wiernych w godności i całkowitym odrzuceniu ideologii komunistycznej. Słowa Papieża na Placu Zwycięstwa „Niech zstąpi Duch twój. I odnowi oblicze Ziemi.” i dodane przez Papieża: „Tej Ziemi” były w tej części Europy detonatorem zmian. Po tych słowach Polska przestała być krajem komunistycznym.

<http://www.youtube.com/watch?v=fySww0d0rfc>

W Polsce panuje powszechne przekonanie, że odnowa społeczeństwa i upadek systemu komunistycznego, przez ruch „Solidarności”, były możliwe tylko dzięki roli „odnowiciela” jaką odegrał w społeczeństwie polskim Jan Paweł II.

J.P. II zmarł w roku 2005, w kwietniu w Watykanie.

W maju 2011 beatyfikowany w Watykanie: wyniesiony na ołtarze.

Józef Piłsudski – Naczelnik Państwa Polskiego po I wojnie światowej. Tytuł Naczelnika Państwa Polskiego sięga swoim rodowodem do czasów insurekcji kościuszkowskiej: Tadeusz Kościuszko również był Naczelnikiem. Józef

Piłsudski nigdy nie stawał do wyborów więc nie był Prezydentem RP. Był Marszałkiem Wojska Polskiego. Niewątpliwie pierwszoplanowa postać polskiej historii. Przynajmniej dwukrotnie jego poczynania wpłynęły na losy całej społeczności europejskiej: w listopadzie 1918 roku oraz latem 1920 roku (1918 – odzyskanie niepodległości przez Polskę, 1920 – powstrzymanie ekspansji bolszewickiej na Zachód Europy).

Pomnik Piłsudskiego w Warszawie na centralnym Placu Marszałka Piłsudskiego, na wprost Grobu Nieznanego Żołnierza jest znakiem, jak Polacy widzą rolę Piłsudskiego w swojej historii. Urodził się na Litwie a zmarł w 1935 roku w Warszawie. Pochowany został na Wawelu a serce złożono na cmentarzu Rossa, w Wilnie w grobie jego Matki. „Matka i serce syna”.

General Władysław Sikorski - premier rządu RP na uchodźstwie i Wódz Naczelny od 1939 –do lipca 1943. Zginął w katastrofie lotniczej 4 lipca 1943 w Gibraltarze wracając z inspekcji wojsk generała Andersa. Był symbolem jedności Polaków w dniach próby. Pochowany na Wawelu.

General „Grot” Stefan Rowecki od 30 czerwca 1940 był dowódcą Sił Zbrojnych w Kraju: komendantem głównym najpierw Związku Walki Zbrojnej a od 14 lutego 1942 komendantem głównym Armii Krajowej. Armia Krajowa powstała z połączenia wszystkich formacji zbrojnych podziemia polskiego uznających Rząd Polski na uchodźstwie w Londynie. Aresztowany przez Niemców 30 czerwca 1943, w Warszawie. Zamordowany w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen w pierwszych dniach sierpnia 1944.

General Władysław Anders Naczelny Wódz Polskich Sił Zbrojnych w latach 1944-1945. Dowodzony przez Generała Andersa II Korpus, stoczył zwycięskie bitwy z Niemcami w 1944 roku we Włoszech: bitwa o Monte Cassino. Po wojnie pozostał na emigracji i był dla Polaków w kraju Dowódcą, który miał wyzwolić Polskę od reżimu komunistycznego. Polacy czekali gdy przyjedzie na białym koniu do Polski. Wolnej Polski nie doczekał. Zmarł w Anglii. Pochowany został, zgodnie z jego wolą wśród swoich żołnierzy na Polskim Cmentarzu Wojennym pod Monte Cassino, we Włoszech.

Prymas Kardynał Stefan Wyszyński (1948-1981) - zwierzchnik Kościoła Katolickiego w Polsce w najtrudniejszych latach Polski komunistycznej. Więziony w latach pięćdziesiątych (wrzesień 1953 – październik 1956). Przeszedł do historii jako „Prymas Tysiąclecia”. Pochowany w Katedrze Świętego Jana na Starym Mieście w Warszawie.

Ksiądz Jerzy Popiełuszko (ur. 1947 w Okopach, województwo podlaskie, 45 kilometrów na zachód od Grodna. Zm. 19 października 1984 we Włocławku) – ksiądz rzymskokatolicki, kapelan warszawskiej „Solidarności”, zamordowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, **blogosławiony Kościoła katolickiego**. Ogłoszenie blogosławionym odbyło się 6 czerwca 2010 w Warszawie na placu Piłsudskiego.

W stanie wojennym w kościele św. Stanisława Kostki organizował „Msze za Ojczyznę”, na które przybywały tysiące wiernych. Niezlomnością i odwagą a także wsparciem dla prześladowanych robotników i działaczy związkowych przez władze PRL podczas stanu wojennego zyskał autorytet, szerokie poparcie społeczne i popularność w całej Polsce. Działalność ks. Jerzego Popiełuszki ówczesne władze PRL uznały za krytykę i sprzeciw wobec systemu komunistycznego. Pochowany na terenie kościoła parafialnego św. Stanisława Kostki w Warszawie, na Żoliborzu.

Tadeusz Mazowiecki - pierwszy niekomunistyczny premier Rządu III RP, powołany w roku 1989. Działacz katolicki w PRL-u. Uczestnik przemian rozpoczętych przez „Solidarność”.

Jerzy Buzek - pierwszy polski przewodniczący Parlamentu Europejskiego. Działacz związku zawodowego „Solidarność” na Śląsku. Premier Rządu RP 1997-2001. Urodził się na Śląsku Cieszyńskim (obecnie miejsce urodzenia w Czechach).

Podręczniki do nauki języka polskiego w internecie

Польский язык. Учебник. Д. Василевская, С. Кароляк

<http://babylonians.narod.ru/polish/textbooks.html> format DjVu 10,5 Mb

<http://in-yaz-book.ru/polsk/polsk-uch.html> format pdf 10 Mb

<http://www.polska.ru/jezyk/>

<http://www.dostupnovsem.com/foreign-lang/drugie/585-polskijj-s-nulja-audio-kurs-polskogo-jazyka.html>

<http://www.twirpx.com/files/languages/polish/>